

726 / 727

RAPPORT

van den Onderwijsraad in zake 't Nederlandsch Schoolmuseum.

De Onderwijsraad, kennis genomen hebbende van de op deze zaak betrekking hebbende stukken, meent als volgt te moeten adviseeren.

Allereerst spreekt de Raad zijn ingenomenheid uit met het denkbeeld, neergelegd in 't adres van 't Bestuur van 't Nederlandsch Schoolmuseum aan Zijne Excellentie den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, om het tegenwoordig Schoolmuseum met zijn schatten van hulpmiddelen voor het onderwijs, in den loop van veertig jaren met zorg bijeengebracht „aan het Rijk in eigendom over te dragen” op voorwaarde, dat de exploitatie ervan wordt voortgezet, en in het vertrouwen, dat aan het Schoolmuseum de gewenschte uitbreiding zal worden gegeven.

Met de H.H. Inspecteurs voor 't Lager Onderwijs gelooft hij, dat thans wel het oogenblik gekomen mag worden geacht — „èn in verband met de instelling van een Departement van Onderwijs èn nu de schoolstrijd in zijn scherpsten en veelal afbrekenden vorm gaat eindigen” — dat alles worde aangewend wat dienen kan tot verwezenlijking dezer gedachte.

De aanvaarding van het aanbod acht hij een zaak van hoog landsbelang te zijn.

Al moet ten zeerste worden gewaardeerd wat bij particulier initiatief is bereikt, al mag zelfs de financiëele toestand van 't Schoolmuseum alleszins gezond worden genoemd, nochtans is het Bestuur niet bij machte de noodzakelijk gebleken uitbreiding aan het instituut te geven, nòch den ijverigen en bekwamen directeur en onder-directeur met verder personeel voldoende te salariëeren, nòch eenige uitvoering te geven aan de vele wenschen, die 't Bestuur en de Directie in den loop der jaren koesterden: *a.* uitbreiding der collectie met stellen leer- en leesboeken uit de paedagogisch vooraanstaande landen van Europa en Amerika; *b.* een gehoorzaal; *c.* een afzonderlijke leeszaal; *d.* een bioscoopzaal; *e.* een model-schoollokaal; *f.* een schooltuin; *g.* gelegenheid voor tentoonstellingen voor de jeugd; *h.* de uitgave van een orgaan met volledige publicaties van aanwinsten; *i.* 't goedkoop beschikbaar stellen van volledige catalogi enz.

Slechts bij overneming door het Rijk zijn deze wenschen te vervullen.

Wat het denkbeeld van Zijne Excellentie den Minister be-

treft, aangaande de uitbreiding van het Museum, hierin ziet de Onderwijsraad de mogelijkheid van de realiseering van een door paedagogen van alle richtingen lang gekoesterd ideaal: een centraal Rijksinstituut, dat de vraagbaak en wegwijzer kan zijn voor de Regeering en de Gemeenten, alsook van de vereenigingen en particuliere personen, die zich met de behartiging van de onderwijszaak bezighouden.

De Raad meent echter de volgende opmerkingen ter welwillende overweging aan te mogen bieden.

Zal het Centraal Instituut voldoen aan alle behoeften, dan omvatte het niet alleen het Lager- en Uitgebreid Lager Onderwijs, maar ook het Middelbaar- en Vakonderwijs, al zullen van wege de uitgebreidheid en het speciaal karakter van dit onderwijs daarvoor afzonderlijke localen moeten worden ingericht, en daaraan met den aard van dit onderwijs overeenkomende leiding moeten worden gegeven. Van den beginne aan worde door de Regeering gestreefd naar een grootsch geheel, omvattende alles wat op de volksontwikkeling betrekking heeft, zoowel paedagogisch als technisch.

Dientengevolge acht hij noodig, niet alleen, dat ook de H.H. Inspecteurs van het Middelbaar- en Vakonderwijs zich hierover uitspreken, maar tevens, dat het Centraal Instituut in organisch verband worde gezet met den geheelen *Onderwijsraad*. Met het oog op de gedachte, door Zijne Excellentie geuit, om aan het Centraal Instituut een bureau te verbinden tot bestudeering van algemeene onderwijsaangelegenheden in 't Binnen- en Buitenland ten einde adviezen te doen verstrekken in de eerste plaats aan Regeeringsorganen, acht hij dit verband, zoo innig mogelijk gelegd, onontbeerlijk.

Voorts acht hij het raadzaam, ook al zou het tegenwoordig Bestuur van 't Ned. Schoolmuseum, naar den wensch der Inspecteurs, zitting kunnen hebben in een Commissie van Beheer of Toezicht over heel het Centraal Instituut, dat er van den beginne aan een volledige vertegenwoordiging in optrede eenerzijds van al de takken van onderwijs, die door het Centraal Instituut worden gediend, anderzijds van de verschillende paedagogische richtingen in ons land.

Een Bureau tot bestudeering van algemeene onderwijsaangelegenheden wordt van hoog belang gerekend, al moet er ten strengste voor worden gewaakt, dat de gedachte ingang zou vinden, als zou de Regeering propaganda wenschen te voeren voor een door het Rijk officiëel gewaarmerkte paedagogiek of didactiek en methodiek. Dit gevaar is bij een Rijksinstituut allermintst uitgesloten, waarom er van den beginne tegen gewaakt behoort te worden.

Mocht de Regeering er toe overgaan van wege het Centraal Instituut mettertijd prijsvragen uit te doen schrijven, ook dan zal er op gelet moeten worden, dat de jury besta uit mannen en vrouwen van verschillende paedagogische inzichten.

Deze opmerking geldt ook voor „de hoogstaande mannen van wetenschappelijken zin”, aan wie Zijne Excellentie de Minister de hoofdleiding en die der afdeelingen van het Rijksinstituut zou willen opdragen. Dit geldt voor de toekomst en voor het geheel. Aanvankelijk zal er echter geen bezwaar bestaan de leiding van de Afdeeling Lager en Uitgebreid Lager Onderwijs in handen te laten van wie getoond hebben aan 't Schoolmuseum de rechte man op de rechte plaats te zijn.

De hoop zal mogen worden gekoesterd, dat het Bestuur der Paedagogische Bibliotheek, indien aan enkele voorwaarden wordt voldaan, bereid zal worden bevonden, zijn rijken schat aan litteratuur mede aan het Rijk af te staan, waardoor het Instituut een allerbelangrijkste aanwinst zou bekomen. In verband hiermee veroorlooft de Raad zich, de wenschelijkheid uit te spreken eener zoodanige reorganisatie van het Rijksbibliotheekwezen, als de behoefte van alle takken van onderwijs in onderling verband noodzakelijk maakt.

De slotopmerking van Zijne Excellentie, dat aan de uitoefening van het bedrijf zooveel vrijheid van handelen verzekerd worde, dat ambtenarij geen belemmering kan opleveren voor een zoo soepel mogelijk contact met het maatschappelijk leven, wordt door den Onderwijsraad op den hoogsten prijs gesteld. Met het oog hierop werd de wenschelijkheid uitgesproken bij de inrichting van het Instituut te streven naar „een overzichtelijke splitsing”, waardoor het mogelijk zou zijn voor onderwijsmannen van verschillende paedagogische richting zich bij een bezoek ten spoedigste te kunnen oriënteren.

De Onderwijsraad meent zich ten slotte aanbevolen te mogen houden tot het geven van advies bij eventueele uitvoering van Ministerieele plannen ten deze, welke plannen hij met vertrouwen tegemoet ziet.

's-Gravenhage, 12 December 1919.

Namens den Onderwijsraad,

H. BAVINCK, *Voorzitter.*

H. W. TILANUS, *Secretaris.*